

tekst

žužana gase

TEKST

Lepo je ovo napisano. Evo, dolazi neko ko ocenjuje ovaj tekst, neko ko poluotvorenih očiju, nagnut nad sto, želi da sledi naku liniju, a onda, nenadano, dok izvlači reči iz teksta i smešta ih u svoju sobu, on tu liniju i nađe. Kako li sve te reči, u svojoj osobenosti, nalaze u prostoru mesta za sebe, kako dišu, uzbudene neke iznenada osete omamljenost i zateturaju se, i pozele samo da se naslone na neku rečenicu, tako da se ne vidi ništa sem nje; i baš ta rečenica je ona dugo tražena linija, jer ukazuje na druge izdanke koji se vreže. Na crvenoj niti već se nalaze trideset i dva primera. Ovaj tekst, koji je bilo tako divno pisati, već sad može da odbaci jedan komadić sebe, može da teče svojim tokom, pošto je postao razumljiv. On sad ima okruglo, bucmasto lice. Ali samo jedno, ili dva. Neko drugi otkrio bi još neko lice. I zato će svako ko sedne za sto, svako ko se nagne nad ove reči tragati za njim. Kako to da je krenuo za njim, kako to baš ovim tragovima; a docnije će isti onaj ko tog tragaoca posmatra i sam morati da bude posmatran. Jer, kao što je od svih stvari na svetu on pogledao baš njega kako bi saznao šta misli, tako će o svemu morati da donese svoj sud, s obzirom na to da će potom i o ovom završetku neko morati da donese svoj sud.

SREDOZEMNO MORE

Već prilično udaljen od obale, plivao je u hladnom zelenilu, najčešće u podne. Ili se pak mogao videti pre zalaska sunca; mokra kosa i miran, bezizražajan pogled plivača. Voda se uporno slivala s njegovog lica, u kapljicama, u hladnim potocima, preko očiju i ispod nosa, bljeskajući na suncu.

Kasnije se ukazaše okrugla zadihana usta, koja kao da bi viknula; katkad se činilo da on, uzasnut ili preplašen, vrišti. No on nije davao glasa od sebe i mirno se pokretao, bez ruku, bez nogu, čak bez trupa. Potonuo, nošen vodom, s talasima nad glavom; a onda iznova, još jednom se pokreće njišući se, sa glavom na mirnom srebrnastom moru.

Na srebrnoj ravnici.

Kad se voda smirila, videlo se da more dopire sve do Afrike, sve do Azije. Ležalo je između dva kopna, tamno ili plavo i penušavo plavo i meko ogledajući se u vajkadašnjoj tami drevno more stene, zidovi, pećine na rubu bezvremenosti.

Plivač je jedne večeri izašao na obalu, tromo je stupi u poluosvetljenu, gostoljubivu jazbinu. Beše iskrasnio iz vode. Stajao je među ljudima, gotovo na osmeh, svojim malim očima tražio je slobodno mesto i hteo je nešto da popije.

Glava.

Glava, umanjena telom što je dopunjuje, suvišnim telom.

PAMETNI SNEVAČ

Promenila sam se pod uticajem zvaničnih tumačenja, sanjam simbolično, znam to. Jednom sanjam sedam zlatnih klasova, iz opreza samo to, ništa više, kako bi sve bilo jasno. Budim se i znam da zlatnoklasje predstavlja godine, sunčane godine. Ali potom u svom tumačenju, koje nije ni netaknuto ni belo, idem sve dalje, i znam da bi ove zlatne godine mogle značiti još mnogo toga, u to sam tako sigurna da, dok isti san sanjam po drugi put, već u snu razmišljam: klasje je tu, ali ne znači samo zlatne godine, već mnogo više. Možda ono predstavlja moju majku. Kad učinim sledeći korak napred, jasno mi je da to nije moja majka, već moj odnos prema njoj. Kasnije je to već strah u odnosu prema njoj, dakle moj vlastiti strah, prema tome nešto moje, dakle ja sama. Sanjam sedam klasova, sanjam sebe.

ŽUŽANA GASE rođena je 1946. godine u Mađarskoj, odakle je deset godina docnije došla u Nemačku. Gimnaziju je završila u Kaselu i Beču. Danas živi u Štutgartu kao slobodan umetnik. Pored spisateljskog rada, bavi se i prevodenjem sa mađarskog. Dosad je objavila sledeće knjige proze: Zero (1983), Berganza (1984) i Abendgesellschaft (Večernje društvo, 1986). Njenu prozu karakteriše izuzetan lirski senzibilitet i upečatljiv i slikovit jezik; okrenuta prirodi i čovekovoj duši pre svega, Žužana Gase istražuje svet, pokušavajući da kroz preplitanje sna i jave, odnosno iskustvenih i nadiskustvenih elemenata ljudskog postojanja, uspostavi njegovu izgubljenu harmoniju. (Prevedene priče su iz knjige Zero)

To nije prijatno. Iz nekog suštinskog, ukorenjenog straha ja više ne sanjam, barem ne klasje. A onda, malo po malo, više ništa, iz predostrožnosti.

Prođe neko vreme, i jedne noći napokon iznenadim sebe nekom novom vizijom. Sanjam da neko, neki neznamac, sanja ribu, a ta riba je njegov otac, i on već u snu zna da ta riba predstavlja njegovog oca, vidim da on to zna.

jasmina stofjanović

HIR

Prekosutra neću ustati. Ležacu u krevetu i čekaću, čekaću dok se sve oko mene smiruje, prolazi. Na zidu više neće biti slika, zavese i preostali nameštaj iz moje blizine biće odnešeni; ovde neće biti više ničega, samo će još neko skinuti sa čiviluka svoj jutarnji ogrtač. Ali čiviluk će ostati.

Potom će se nebo zaplaviti i ispuniti suncem, ali biće nepomično; i pošto će se sve to dešavati oko mene, ja ću se polako hladiti. Još uvek u ležećem položaju.

Ali do prekosutra ću morati da se pomerim. Leći ću i potom ću ponovo ustati. Pokušaću da dan provedem onako kako to čine drugi. Umeću da organizujem svoje kosti, mišiće, misli i srce, i to će biti moja osobena gestikulacija koju će drugi razumeti. Čak ću i jesti, ma kako to bilo čudnovato, sve da bih sebe i dalje držala u redu.

A onda, onda ću konačno dosegnuti to prekosutra; neću više ustati. Oko mene će sve da miruje. I zato — možda ću zato preživeti.

NOĆU

Sad ponovo nakon nekog vremena vetar pada, neki topli noćni vetar ne pada nemirno, već u saglasju, vremenom izjedeno gorje se nudi, ni živo ni mrtvo, ne komešajući se, namočeno toplom tamom; ni jedan jedini trenutak šume nisu propustile i sad piju, kao što uvek piju, kao što stalno čine, žedaju bez ijednog pogleda, ili se nemo ruše, potmulog lišća i dragovoljno istrulelog korenja, mirišu beskrajno opojno, miris prodire duboko u tlo i diže se iz tla, miran, pomešan s vetrom, miljama nadaleko; mirne, one potmulo žedaju, dok se mahovinasto, izmučeno, vremenom izjedeno gorje ne

ispruži; bez komešanja u noći, ni mrtvo ni živo, ono pije, obraslo mahovinom, ruši se i miriše nemo, bezmalo mimo samu noć.

FLAMENKO

Sad; da, sad.

Tako. Mirno sačekajte pauzu. Jeste li razumeli? Ruke smete da podignete tek na sledeći ton, u susret zvuku. Morate da odgovorite na njega, a ne da odmah pohrlite ka narednom taktu. Oslušnite, nemojte podražavati muziku.

I dajte, molim vas, ukrutite se malo, skoro kao da ste besni. Primitili ste, zar ne, da se ne možete uskladiti s ovim tonovima. Onda ih ostavite, odbacite ih, snažno izdahnite suvišan vazduhom, istežu se. Možete se propeti i sagnuti se, podbočiti se i nasloniti se, jer sada osećate da je muzika postala nekako zgusnuta. Još krik; tako treba. Izbacite otrov iz grla. Ne »ah«, samo »a«! Kratko »a«. A pre toga uzmite natrag sve ono što ste tobože ponudili. Sve pribgrabite sebi.

Ali bes! Zar vi ne znate za taj divni bes?

(RIBA)

Kad su me obuzele nekakve misli, vrata moje sobe su se otvorila i unutra je hrupio oblak ribljev mirisa. Baš sam htela da pomislim, i pomislila sam, kako to da ovaj miris koji tako ispunjava prostor pronade baš mene, zapravo, kako to da, kad dopre do mene, ne ode drugde, nego samo izvetri? Da li se radi o nekoj određenoj masi u obliku oblaka koja traži najkraći put do mene? Trebalo je da znam kako se ona u stvari ponaša, ali ja sam se veselila upravo tome što se čudim i što samu sebe preispitujem. Kako se nešto širi. Kad kažem »poštovani gospodine«, i pritom pokušam da svom glasu oduzmem svaku težinu, svako breme ponavljanja, da li se onda moja želja za opštenjem možda pretvara u dim i razastire vazduhom, tako da čovek mora da uzme maramicu i rastera dobrotu?

Ljudi duvaju jedni na druge, mislila sam.

S nemačkog: Vladislava Gordić

kišna ptica

vesna vasić—vujčić

*Prema »Priručniku fantastične zoologije«
H. L. Borhesa*

I

»A je li ti, podmsehnuh se, zašto stojiš na jednoj nozi?« Zaista je bila čudna. I nije se uvredila. »Zato što se tvoja druga nalazi na nebu« odgovori mi starateljski.

Osetila sam prazninu. Kako sam mogla da zaboravim da sam jednom bila ptica? I da sam, kao ptica, to mogla znati?

II

»Često sam kao dete plakala u jastuk« produžih setno. »Nisu ti bile dovoljne lutke. Donosila sam ti kišu« objašnjavala je mirno i ja se naljutih. »Šta je kap kiše prema dečjoj suzi?« upitah namćorasto. Ona će s komikom: »Tako je mislio i jedan kineski car. Umalo ga nije zadesio potop.«

Nevoljno se nasmejah: »Voda!« I osetih olakšanje.